

Die Haghe

September 2017
127e jaargang nr. 5
verschijnt 6 x per jaar

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

VRIENDEN VAN HET HAAGS HISTORISCH MUSEUM

Van de voorzitter

Van het kabinet van burgemeester Pauline Krikke ontvingen wij bericht dat zij graag onze uitnodiging om erevoorzitter te worden aanvaardt. Dat verheugt bijzonder en strekt onze vereniging tot eer, niet in het minst natuurlijk omdat daarmee een lange traditie wordt voortgezet. Maar vooral ook omdat wij de betrokkenheid van de burgemeester bij onze vereniging op hoge prijs stellen. Dat gold en geldt vanzelfsprekend ook voor haar voorganger, Jozias van Aartsen, die ons vanuit Assen schreef dat hij het erelidmaatschap van harte aanvaardt. Bij beide erehoedanigheden hebben we geen oorkonden of andere paraferalia te bieden. Maar voor degenen die met succes de elk jaar door onze vereniging georganiseerde cursus paleografie hebben gevolgd ligt dit anders. Op 8 april – niet geheel bij toeval de Dag van de Haagse Geschiedenis – mocht ik een getuigschrift uitreiken aan vijftien cursisten, die door onze docenten Ingrid Koolhoven de Graaf en Kees Stal werden bekwaamd in het lezen van oude handschriften en archiefstukken. Veel dank aan beiden voor het overdragen van hun kennis en expertise. De cursus is een belangrijke verenigingsactiviteit, want wie de aloude Haagse hanepoten – de schooljeugd schijnt ze weer te schrijven – eenmaal weet te ontcijferen heeft rechtstreeks toegang tot de bron en krijgt kennis van de Haagse tijden van weleer. En daar is het ons (ook) om te doen.

Een verenigingsactiviteit van een bepaald lichter en luchtiger genre is de zomere excursie. Al decennia lang is het een goede traditie om een keer per jaar ook buiten ons mooi ‘s-Gravenhage’ op historisch verantwoorde wijze genoeglijk te verpozen. Ruim veertig leden deden dat op 30 juni in het Muiderslot en op het Forteiland Pampus. Het was een geslaagde tocht met tal van mogelijkheden tot interessante vergelijking tussen het Muiderslot en onze oude vertrouwde Ridderzaal, met bijvoorbeeld als treffend punt van overeenkomst dat beide gebouwen omstreeks 1280 werden gesticht door graaf Floris V. Ons bestuur heeft dus – ik mag het nu wel verklappen – over het reisdoel goed nagedacht... Volgend jaar weer!

Henk Grootveld

AGENDA

- 7 september
Lezing Shell gebouwen in Den Haag in het Haags Historisch Museum
- 30 september
Wandeling langs Haagse winkels
- 14 oktober
Najaarsledenvergadering in het Haags Historisch Museum
- 25 oktober
Rondleiding tentoonstelling Afrikaanse bedienden aan het Haagse hof in het Haags Historisch Museum

PostNL
Port Betaald

Najaarsledenvergadering

Het bestuur van de Geschiedkundige Vereniging Die Haghe – Vrienden van het Haags Historisch Museum nodigt u graag uit tot het bijwonen van de Najaarsledenvergadering 2017. Deze wordt op zaterdag 14 oktober om 11.15 uur gehouden in de Schutterszaal van het Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7. Vanaf 11.00 uur inloop en koffie in het museumcafé.

Agenda

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verslag van de Voorjaarsledenvergadering van 1 april 2017
4. Begroting 2018*
5. Activiteiten voor de leden
6. Jaarboek 2017, een toelichting van redactievoorzitter Robert van Lit
7. Rondvraag
8. Sluiting

*de stukken worden ter vergadering uitgereikt en zijn vanaf 24 september op te vragen bij de penningmeester, tel. 06-57276324 of via: ebdevries@xs4all.nl

Na afloop van de vergadering zal Kees Stal een lezing geven over de aanleg van de Scheveningseweg. Aan de hand van archivalia en andere eigentijdse bronnen is hij nagegaan hoe de aanleg in feite vorm kreeg, wie de beslissingen nam en wie verantwoordelijk was voor de uitvoering. Het blijkt dat alles net iets anders in elkaar stak dan meestal is aangenomen. Zo was Constantijn Huygens beslist niet de ontwerper van de weg, zoals vaak is gedacht.

Verslag Voorjaarsledenvergadering

De Voorjaarsledenvergadering werd op 1 april 2017 gehouden in de Schutterszaal van het Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7.

1. Opening

De voorzitter geeft als eerste het woord aan de directeur van het Haags Historisch Museum drs. M. van Baalen. De directeur geeft een korte toelichting op het onlangs door het museum verworven schilderij van de 17de-eeuwse schilder Gerard Hoet, dat op een veiling in Parijs kon worden aangekocht onder meer dankzij de geldelijke steun van de vereniging. Het schilderij is een portret van de familie Quarles. Onder dankzegging aan directeur Van Baalen voor de geboden gastvrijheid opent de voorzitter vervolgens de vergadering en heet de 25 aanwezige leden van harte welkom.

2. Mededelingen

Afwezig met bericht: de heer A. Dijk, de heer M. van Doorn, de heer H.R. Toxopeus, de heer W.F. Vader, mevrouw A.E. Quarles van Ufford-de Roock en mevrouw A. Steegstra.

De voorzitter doet een korte mededeling over oud-secretaris de heer P. de Kieft, die ernstig ziek is met ongunstig vooruitzicht. Namens de vereniging is een kaart aan hem gestuurd.

3. Verslag van de Najaarsledenvergadering 8 oktober 2016

Er zijn geen opmerkingen, waarna het verslag wordt vastgesteld.

4. Jaarstukken 2016 en verslag kascommissie

Penningmeester de heer E.B. de Vries geeft een toelichting op het overzicht van de baten en de lasten over het afgelopen jaar. De inkomsten zijn dankzij de rente iets hoger uitgevallen dan begroot. Dit komt onder meer door de aangehouden reserve voor de lustrumviering. De inkomsten uit de verkoop van advertenties waren eveneens iets hoger dan geraamd. De kosten voor het jubileumboek *Den Haag in Beelden* zijn in een keer afgerekend. Voor wat betreft de financiering van de Die Haghe Prijs kan worden gemeld dat er in 2015 reeds € 1.500 was gereserveerd. De post 'Diversen' is de zogenaamde 'bruidschat' die door de Vrienden van het Haags Historisch

Museum is ingebracht bij het samengaan van de twee verenigingen. Tot slot is de reservering voor het laten ontwerpen en maken van een nieuwe website en huisstijl verhoogd tot € 5.500, een bedrag dat ruim voldoende zou moeten zijn.

De penningmeester meldt dat op de balans reeds een post is gereserveerd voor de lustrumviering in 2020. Dit leidt tot een aantal vragen van de heer F.A. Wijsenbeek over deze reservering en het vermogen van de vereniging: is het niet mogelijk om het batig saldo te gebruiken voor het lustrum en wat is het vermogen van Die Haghe? Er is al € 8.000 gereserveerd, aldus de penningmeester en het vermogen bedraagt € 28.000 en het aantal leden is ca. 1.100 sinds 1 januari 2017. Dit laatste cijfer is aanleiding voor de voorzitter om dit agendapunt af te sluiten met de opmerking dat wij moeten blijven proberen het ledenaantal van de vereniging te vergroten.

Vervolgens krijgt de voorzitter van de kascommissie de heer R.J. Gmelig Meijling, het woord. De kascommissie heeft de financiële stukken gecontroleerd en in orde bevonden. De jaarrekening is toereikend en correct en geeft een betrouwbaar beeld van de financiële staat van de vereniging. De kascommissie stelt de vergadering voor het bestuur decharge te verlenen, hetgeen met applaus door de vergadering wordt bevestigd.

5. Bestuursamenstelling

Mevrouw J.M. de Vries is aftredend en herkiesbaar. Met algemene instemming en applaus wordt mevrouw De Vries herbenoemd als bestuurslid.

5a. Erelidmaatschap en erevoorzitter

Het is een traditie van de vereniging dat de oud-burgemeester van Den Haag benoemd wordt tot erelid. Het bestuur zet deze traditie graag voort door de heer J.J. van Aartsen voor te dragen als erelid van Die Haghe. De vergadering is het hiermee onder luid applaus volledig eens. Een andere traditie is het benoemen van de zittende burgemeester tot erevoorzitter van de vereniging. Ook met dit voorstel wordt onder even luid applaus ingestemd. De voorzitter geeft aan dat met de benoeming van mevrouw P. Krikke tot burgemeester van Den Haag er voor de eerste maal een vrouw op deze post is benoemd en dat betekent automatisch dat Die Haghe voor de eerste maal in haar bestaan een vrouwelijke erevoorzitter zal krijgen. De voorzitter zal een brief naar beiden doen uitgaan met de uitnodiging om het erevoorzitterschap en erelidmaatschap te aanvaarden.

6. Activiteiten voor de leden

Aan het woord is de heer C.J.M. Burger: het afgelopen half jaar zijn er lezingen georganiseerd met onderwerpen als de beeldenstorm in Den Haag, het 90 jarig bestaan van het Oranje-Nassau Museum en de Haagse filmindustrie. Daarnaast zijn er bezoeken gebracht aan het Toverlantaarnmuseum en aan het nieuwe gebouw van de Hoge Raad. Mevrouw De Vries wil hier graag nog het volgende over zeggen: er was veel belangstelling voor de rondleiding door dit gebouw, meer dan 90 leden hadden zich aangemeld en veel konden dus niet deelnemen aan deze excursie. Desondanks hebben een vijftal leden besloten op eigen gelegenheid naar de Hoge Raad te gaan zonder te zijn aangemeld voor deze rondleiding. De commotie die hun onaangekondigde deelname teweeg heeft gebracht, heeft er toe geleid dat Die Haghe niet meer welkom is bij de Hoge Raad en er geen excursies meer gehouden kunnen worden. Het zal duidelijk zijn dat deelname aan een excursie alleen dan kan, indien men is

aangemeld en dat dit ook is bevestigd middels een bericht. Mevrouw De Vries geeft vervolgens een kort overzicht van de activiteiten die georganiseerd zijn voor de bewoners van de nieuwe wijken en jong Die Haghe. Als eerste is er een excursie georganiseerd naar het voormalig vliegveld Ypenburg. Deze excursie werd goed bezocht en het is mogelijk dat dit een vervolg gaat krijgen. Helaas was de bezoekersactie voor jeugdigen in samenwerking met het museum Meermannominder geslaagd. De actie heeft geen respons opgeleverd. De heer F. de Leeuw stelt voor om misschien meer aandacht via de e-mail te krijgen. De heer J. van Dam stelt de vraag of het museum wel ervaring heeft met dergelijke acties en of het Letterkundig Museum niet geschikter is? Vragen die nader onderzocht moeten worden, voordat er een nieuw initiatief in deze richting ontwikkeld gaat worden.

Mevrouw E. Zantvoort deelt mee dat de Dag van de Haagse Geschiedenis – de jaarlijks terugkerende historische festiviteit op het Plein – op 8 april 2017 plaatsvindt en als thema heeft ‘Gek op Den Haag’. Er zijn veel verschillende activiteiten georganiseerd die leuk zijn voor alle leeftijden. Die Haghe heeft in samenwerking met het Haags Historisch Museum een lezing georganiseerd met als onderwerp het Haagse Dol- en Pesthuis en is uiteraard aanwezig met een eigen stand.

7. Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag.

8. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging voor ieders inbreng en met het verzoek alvast de datum van de Najaarsledenvergadering te noteren: zaterdag 14 oktober 2017.

Na afloop van de vergadering houdt mevrouw Caroline de Westenholz een bevlogen lezing over de geschiedenis van Internationale Galerij Orez. Deze in 1960 opgerichte galerie in de Javastraat speelde een belangrijke rol in de opkomst van de Zero-beweging in Nederland. De Westenholz schreef over dit onderwerp het boek *Hoger die drempel! Een geschiedenis van Internationale Galerij Orez, 1960/1970*.

Activiteiten

Aanmelden

- Via het e-mailadres: activiteiten@haagsegeschiedenis.nl
- Betaling van de deelnemersbijdrage op rekeningnummer NL49INGB 0000 0717 91 t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe
- Bevestiging van uw deelname volgt per e-mail
- Wanneer er geen plaats meer is, wordt dat eveneens per e-mail kenbaar gemaakt.

Mocht u nog vragen hebben, stuur dan een e-mail naar ons bestuurslid C.J.M. Burger: cjmburger@gmail.com

Shell gebouwen in Den Haag

In Den Haag staat het hoofdkantoor van een van 's werelds grootste bedrijven namelijk Koninklijke Olie/Shell. In 1890 is de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlands Indië van start gegaan. Bijzonder is dat reeds tijdens de oprichting de maatschappij het predicaat ‘Koninklijk’ werd

Het hoofdkantoor van Shell aan de Carel van Bylandtlaan

verleend. Tijdens de moeilijke beginperiode op Sumatra werd de maatschappij aangestuurd door de eerste directeur, de heer Van Gelder, vanuit een kantoor in zijn Haagse woonhuis aan de Celebesstraat. Het bedrijf bleef gevestigd in Den Haag. In de loop van de jaren groeide het bedrijf steeds meer, de kantoren werden omvangrijker en het internationale karakter van het bedrijf en van zijn werknemers hadden invloed op Den Haag.

Paul Corbey sloot zijn carrière bij Shell af met het leiden van het project dat de verbouwing en uitbreiding van het hoofdkantoor aan de Carel van Bylandtlaan inhield. In zijn lezing zal hij uitleggen wat de invloed van Shell op Den Haag is en beperkt zich hierbij zeker niet tot de gebouwen alleen.

NB: Deze activiteit is ook toegankelijk voor introducees

Datum: donderdag 7 september

Aanvang: 15.00 uur (vanaf 14:30 uur inloop met koffie en thee)

Duur: ca. 1,5 uur

Locatie: Salon van het Haags Historisch Museum

Kosten: € 6 per persoon (introducees € 8)

Voor aanmelden zie boven onder ‘Activiteiten’

Wandeling langs Haagse winkels

Winkelen in Den Haag is een bijzondere belevenis. De fraai in het groen gelegen stad met de aanwezigheid van het hof heeft altijd een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op het welgestelde publiek. Warenhuizen en modewinkels werden al rond 1900 veelvuldig bezocht door de deftige stand die ‘bleek van begeerte’ de nieuwste mode en de meest verleidelijke artikelen konden bekijken en kopen. De van oorsprong kleine winkeltjes groeiden al snel uit tot ware kooppleinen.

Botine Koopmans, auteur van het prachtige boek *Bleek van begeerte*.

Winkelarchitectuur in Den Haag (VOM-reeks, 2014), laat u tijdens deze stadswandeling kennismaken met de bonte verscheidenheid aan winkelarchitectuur in Den Haag. We bekijken niet alleen de grote warenhuizen zoals de Bijenkorf en het vroegere V&D, maar ook de bescheiden winkelpuien met hun vaak prachtige detaillering. Ook de Passage ontbreekt niet, waarvan de bouw op de negentiende-eeuw een enorme indruk moet hebben gemaakt.

Datum: zaterdag 30 september

Aanvang: 10.30 uur

Duur: ca. 1 uur

Locatie: verzamelen op de hoek Lange Poten-Spui. De wandeling eindigt in de Grote Marktstraat.

Kosten: € 7,50 per persoon

Voor aanmelden zie boven onder ‘Activiteiten’

Afrikaanse bediende, waarschijnlijk Cupido (coll. Rijksmuseum)

Rondleiding tentoonstelling Afrikaanse bedienden

In de achttiende eeuw hebben verschillende bedienden van Afrikaanse afkomst aan het stadhoudelijk hof in Den Haag gewerkt. 'Moren' werden deze bedienden destijds genoemd. Lange tijd was weinig tot niets bekend over de levens van deze bedienden. Dankzij onderzoek van gastconservator Esther Schreuder in het Koninklijk Huisarchief is daar nu verandering in gekomen. In haar boek *Cupido en Sideron. Twee Moren aan het hof van Oranje* (eind september te verschijnen bij uitgeverij Balans) worden de levens van twee van deze bedienden aan het hof van Willem V en Wilhelmina van Pruisen in kaart gebracht. Cupido en Sideron staan ook centraal in de tentoonstelling Afrikaanse bedienden aan het

Haagse hof. Waar kwamen deze jongens, die als kinderen aan Willem V werden geschonken, vandaan? Hoe zagen hun levens aan het hof eruit? Wat waren hun taken? En wat was eigenlijk hun status: waren ze tot slaafgemaakten of vrije werknemers? Aan de hand van schilderijen, tekeningen, prenten en officiële documenten uit het Koninklijk Huisarchief vertelt de tentoonstelling het bijzondere verhaal van Cupido en Sideron. Conservator en medesamensteller Lex van Tilborg zal u rondleiden over de tentoonstelling.

Datum: woensdag 25 oktober

Aanvang: 15.00 uur (vanaf 14:30 uur inloop met koffie en thee)

Duur: ca. 1 uur

Locatie: Haags Historisch Museum

Kosten: € 6 per persoon

Voor aanmelden zie boven onder 'Activiteiten'

Recent verschenen

Een bijzondere begraafplaats

Wie vanuit de Haagse binnenstad over de Scheveningseweg naar de Keizerstraat gaat, komt, aan het einde links vanzelf bij de oudste particuliere buitenbegraafplaats van Nederland terecht: Ter Navolging, in 1780 door Abraham Perrenot met ruimte voor (toen) 30 kelders gesticht, onder andere uit hygiënische motieven. Willem Canneman schreef naar aanleiding van de recentste restauratie – er is na een periode van verval nu ook een urnentuin geschapen en tevens een binnencolumbarium – een boek over deze 'geheime tuin'. Hij belicht het ontstaan, het verval (1900-1973) en de herleving (na 1976) ervan, maar ook talloze alhier begraven prominenten, onder wie zijn eigen voorvader Elias Canneman (1777-1861) en de bekende historicus professor Ernst Kossmann (1922-2003). De vele foto's in dit boek zijn bij de tekst zeer functioneel.

Portret van Abraham Perrenot, ca. 1778

Mr. Willem Canneman, *Begraafplaats Ter Navolging te Scheveningen. De oudste particuliere buitenbegraafplaats van Nederland*, Den Haag 2017 (Stichting Ter Navolging), ISBN 978-90-9030231-7, prijs € 12,50.

Diederick Cannegieter

Nieuwe leden

De heer T. Hagebeuk, mevrouw F.E.C.M. Harmes, mevrouw I. Rolfes en mevrouw E. Straver

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter
mr. H.C. Grootveld

Secretaris
drs. J. Zwaanswijk

Penningmeester
ir. E.B. de Vries

Leden
hr. C.J.M. Burger
drs. L.A.F.H. van Tilborg
mw. drs. J.M. de Vries
mw. E. Zantvoort

Secretariaat
Sonoystraat 51
2581 VJ Den Haag
e-mail: secretaris@haagsegeshiedenis.nl

Financiën
Storting op giro 71791
(IBAN: NL49 INGB 0000 0717 91)
t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe

Info ledenadministratie en opgave nieuwe leden
ir. E.B. de Vries
Margrietstraat 9
2555 PT Den Haag
ebdevries@xs4all.nl

Redactieadres Ledenbericht
Loudonstraat 100
2593 WB Den Haag
e-mail: michielvdmast@gmail.com

Redacteur Ledenbericht
drs. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:
www.haagsegeshiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe
Voor aanwijzingen auteurs en inzenden van kopij:
V.L.C. Kersing, Dienst Stadsbeheer Afdeling Archeologie,
Postbus 12651, 2500 DP Den Haag, tel. 070-3536633, e-mail victor.kersing@denhaag.nl

Contributie/Opzegging
Bij opzegging van het lidmaatschap in de loop van het verenigingsjaar blijft de contributie voor dat jaar verschuldigd. Zie Statuten op website Die Haghe.